

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 8
2023

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 8

Рівне, 2023

Список використаних джерел

1. Гурдіш Н. В. Формування розумових здібностей старших дошкільників засобами дидактичних ігор. Створення збірки дидактичних ігор : кваліфікаційна робота. Кривий Ріг, 2021. 100 с.
2. Кудикіна Н. В. Теоретичні засади педагогічного керівництва ігровою діяльністю молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Київ, 2004. 41 с.
3. Лелик М. В., Рего Г. І. Дидактична гра як засіб навчання і виховання дітей дошкільного віку. Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Мукачєво, 24-25 жовтня 2019 р. / ред. кол. : Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачєво : Вид-во МДУ, 2019. С. 272–274.
4. Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». Педагогіка і психологія професійної освіти. 2013. № 4. С. 43–63.
5. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Академ-видав, 2008. 432 с.
6. Педагогічне керівництво дидактичними іграми URL: <https://naurok.com.ua/vidi-didaktichnih-igor-i-h-pedagogichne-kerivnictvo-99079.html> (дата звернення: 11.09.2023).
7. Смолюк І. О. Розвиток розумової активності дітей старшого дошкільного віку у дидактичні гри. European and global vectors for education development in Ukraine : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. 500 p. P. 61–93. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/248/6970/14512-1?inline=1> (дата звернення 15.09.2023).
8. Химич Н., Філюк О. Підвищення ефективності розумового виховання старших дошкільників шляхом використання дидактичних ігор у освітньо-виховному процесі ДНЗ. Humanitarium. 2018. Т. 40. Вип. 2. С. 107–113.

УДК 372.016

ПІДГОТОВКА ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Гарбарчук Діана, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Дзеджєра К. В., канд. пед. наук, доцент

Постановка проблеми. Перехід від дошкільного до молодшого шкільного віку є важливим етапом розвитку особистості дитини. У цей період вона потрапляє у принципово нову соціальну ситуацію, яка вимагає зміни усталеного способу життя і діяльності: відвідування школи, знайомства з учителем та новим колективом, систематичного навчання, дотримання дисциплінарних вимог. Адаптація до шкільних умов та подальші успіхи у навчання залежать значною мірою від підготовки дошкільнят, результатом якої є набуття ними системи необхідних якостей, які зумовлюють їх готовність учитись.

Мета дослідження – висвітлити сутність підготовки та зміст готовності дитини до навчання у школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема підготовки дітей до школи є предметом уваги багатьох дослідників (А. Богуш, Н. Бібик, М. Вашуленка, Н. Гавриш, Л. Добринюк, І. Істинюк, О. Кононко, С. Ладивір, С. Лавренєва, Л. Пирожєнко, З. Плохій, К. Прищєпа, Г. Суворова, А. Серєдницька, Л. Стасюк, Т. Філімонова та ін.).

Одним із перших педагогів, який обґрунтував її важливість, був Я. А. Коменський. У своїй праці «Материнська школа» він описав програму підготовки дітей до шкільного навчання. Пізніше на цю проблему звертали увагу дослідники і педагоги-практики, які дотримувались думки про необхідність виховання дитини з ранніх періодів її життя: Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й. Пєсталоцці, Г. Фрєбєль, М. Монтєссорі, К. Ушинський, Т. Лубєнець, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.

Значну увагу питанню попередньої підготовки дошкільнят до школи надавав В. Сухомлинський, який реалізував її на практиці у формі «школи радості». На думку відомого педагога, важливими у ній є не так знання, як навички самостійного навчання, що є обов'язковим інструментом навчальної діяльності. За його словами, головним її завданням – «навчити дітей учитися. ... установити правильне співвідношення між обсягом теоретичних знань, якими оволодівають діти, і практичними вміннями та навичками» [8, с. 243].

Сьогодні вчені (А. Богуш, І. Істинюк) підкреслюють необхідність забезпечення наступності дошкільної і початкової освіти, зорієнтованої на вимоги Нової української школи (НУШ), в якій реалізується навчання нового формату. Тому, на думку І. Істинюк, заклади дошкільної освіти повинні обирати ефективні способи і форми взаємодії з дітьми, щоб досягнути максимального розвитку у них психічних процесів, умінь самоорганізації, самообслуговування, посидючості [3, с. 84-85] та забезпечити, як зазначає А. Богуш, «літичний, безкризовий перехід дошкільника в позицію особистості другого дитинства» [1, с. 160]. Результатом підготовки має бути готовність дитини – її усвідомлений стан, який уможливує осягнення нової інформації та нової діяльності [1, с. 160].

Як стверджують А. Макаревич та Ю. Лимар, для досягнення такого результату підготовка повинна передбачати «фізичний, емоційний, пізнавальний і особистісний розвиток дитини, готовність до взаємодії з довколишнім світом, розвиток специфічних видів діяльності дошкільників, які є фундаментальними для дошкільного дитинства та визначають і забезпечують адаптацію дитини до нового соціального статусу – школяра» і забезпечити належний рівень дошкільної зрілості: розвиток самосвідомості, самоконтролю, відповідність суспільним запитам щодо результатів освіти [6, с. 64-65].

Таким чином, *підготовка дитини дошкільного віку до навчання у школі є процесом формування її готовності до нової соціальної ролі школяра та виконання навчальної діяльності, здатності до взаємодії з новим оточенням в умовах загальноосвітнього закладу.*

Дослідники (С. Бойко, Т. Вегера, Л. Добринюк, А. Курчатова, Т. Пашенко, Л. Стасюк, Н. Черепаня та ін.) приділяють багато уваги питанню готовності дошкільників до навчання у початковій школі і визначають її переважно як досягнення певного ступеня розвитку (шкільної зрілості), необхідного для пристосування до умов нового середовища, успішного виконання навчальної діяльності та взаємодії зі шкільним оточенням без шкоди для фізичного та психічного здоров'я. За словами С. Бойко, така готовність є результатом фізичного, розумового, естетичного, морального розвитку, відображеним у системі особистісних властивостей і якостей, необхідних для виконання доволі складних (у порівнянні з навантаженнями у закладі дошкільної освіти) навантажень (розумових та фізичних), а передусім – це «набутий запас елементарних знань про навколишній світ, найпростіші навички практичної та розумової діяльності, рівень розвитку мислення, мови та пізнавальних інтересів, рівень сформованості суспільних мотивів поведінки та морально-вольових якостей» [2].

Як бачимо, готовність до навчання у школі є комплексною характеристикою особистості дошкільника, тим активно-діяльним станом, який, за словами Т. Пашенко, характеризує «цілеспрямоване вираження особистості, що передбачає її переконання, погляди, відносини, мотиви, відчуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, навички, вміння, установки, налаштованість на певну поведінку» [7].

Викладені думки дослідників підтверджують, що *готовність до навчання у школі – це комплексна характеристика особистості дошкільника, що є показником її розвитку в дошкільному віці, і водночас – базовою основою для виконання навчальної діяльності та прийняття ролі учня як суб'єкта навчальної діяльності.*

Зважаючи на комплексність цього явища, дослідники (Л. Венгер, І. Грузинська, І. Істинюк, І. Корякіна, Ю. Ноженко, І. Олійник, О. Таран) звертаються до аналізу її структури, в якій виокремлюють різноманітні компоненти.

І. Істинюк відносить до структури готовності дитини до навчання у школі:

1) морфогенетичну готовність – фізіологічний і біологічний стан, який свідчить про необхідний (відповідний вікові) рівень фізичного розвитку та можливість витримувати навчальне навантаження;

2) соціальну готовність – здатність до ефективного спілкування та виконання соціальної ролі учня;

3) психологічну готовність – розвиток психічних процесів та соціально-психологічних якостей, які дають змогу вчитись та комунікувати з дітьми і дорослими;

4) інтелектуальну готовність – володіння певною системою знань та навичками пізнавальної діяльності, розвиненість пізнавальних процесів (сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, уяви, мовлення);

5) мотиваційну готовність – наявність навчальних мотивів (бажання ходити до школи, сформованість позиції школяра) [3, с. 86].

Характеризуючи психологічну готовність дитини до навчання у школі, С. Бойко наголошує на складності її структури і відносить до її елементів мотиваційну, емоційно-вольову та розумову готовність. Авторка надає особливого значення мотиваційній готовності, яка зумовлює прийняття дитиною нового статусу, заміну ігрової діяльності на навчальну, утворення внутрішньої позиції школяра. Вона пов'язана з емоційно-вольовою готовністю, що виявляється у позитивному емоційному ставленні дитини до навчання, навчальних предметів, оптимального сприйняття навчального матеріалу, правильної його інтерпретації, а також в умінні керувати своєю поведінкою, дотримуватись встановлених правил, виконувати навчальні завдання, незважаючи на бажання зайнятись більш привабливими справами. Важливою передумовою успішного навчання дитини у школі є її розумова готовність, яка характеризується обсягом знань, розвиненістю пізнавальних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення) та навчальних умінь [2].

На думку Ключко, у готовності до шкільного навчання доцільно виокремити два головні аспекти: фізичний психологічний. Відтак її компонентами є «фізична готовність, психологічна готовність (особистісна – мотиваційна, комунікативна, вольова, емоційно-моральна готовності, розвиток самосвідомості; інтелектуальна – розвиток пізнавальних процесів (сприймання, мислення, уява, увага, пам'ять, мовлення), загальна обізнаність, ознайомлення з навколишнім світом, формування елементарних математичних уявлень, навчання грамоти)» [4, с. 11].

Важливою ознакою психологічної готовності є притаманне старшим дошкільникам психологічне утворення – «внутрішня позиція школяра», що виявляється у позитивному ставленні до школи, розвитку пізнавальних потреб та інтересу до зовнішніх атрибутів шкільного життя, прагненні отримувати новий соціальний статус, виконувати відповідну соціальну роль та діяльність [5].

Висновки. Отже, підготовка дитини дошкільного віку до навчання у школі є неодмінним завданням дошкільної освіти, націленим на формування її фізичної та психологічної готовності до зміни провідної діяльності з ігрової на навчальну, виконання її в новому соціальному оточенні, взаємодії з цим оточенням, здатності витримувати навчальне навантаження, прийняття свого нового соціального статусу школяра.

Зрозуміло, що досягненню дошкільниками оптимального рівня такої готовності може сприяти освітній процес у закладі дошкільної освіти, що вимагає від педагогів пошуку ефективних шляхів його забезпечення.

Список використаних джерел

1. Богуш А.М. Підготовка дітей до школи у вимірі дошкільної зрілості. Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. 2015. Вип. 67. С. 158–163.

2. Бойко С. П. Основні складові психологічної готовності дитини до школи. *Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації* : зб. наук. і навч.-метод. пр. Кривий Ріг. 2013. Вип. 3. С. 248–251. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3398> (дата звернення: 19.10.2023).

3. Істинюк І. Д. Педагогічні умови підготовки дітей до школи в освітньому просторі приватного закладу позашкільної освіти ЦРД «ІриСкА». *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. 2020. Вип. 188. С. 84–89.

4. Клочко Н. Л. Вступ до школи як загальнопедагогічна проблема в розвитку початкового навчання в Україні (XX століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Вінниця, 2011. 23 с.

5. Ковшар О. В., Бойко С. П. Аналіз феномену «готовність дітей старшого дошкільного віку до нової соціальної позиції «школяр»». *Актуальні проблеми сучасної дошкільної та вищої освіти* : зб. наук. доп. С. 135–141.

6. Макаревич А. В., Лимар Ю. М. Психолого-педагогічні умови підготовки дітей до навчання в новій українській школі як наукова проблема. *Молодий вчений*. 2019. № 8 (72). С. 63–67.

7. Пащенко Т. М. Готовність педагогічних працівників до стандартизації підготовки молодших спеціалістів. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2(2)_3) (дата звернення: 21.10.2023).

8. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. *Вибр. твори*: в 5-ти т. Київ : Рад. школа, 1976. Т. 3. С. 7–278.

УДК 159.98:331

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Гвалдене Лариса, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Безлюдна В.І., канд.пед.наук, професор

Постановка проблеми. Значна частина життя людини пов'язана з її колективною трудовою діяльністю. Взаємодія працівників у колективі відіграє ключову роль у формуванні продуктивного та сприятливого робочого середовища. В такому середовищі працівники мають можливість вільно висловлювати свої думки, діляться ідеями. Кожен працівник відчуває себе частиною команди. Управління в такій команді прозоре і відкрите, що збільшує довіру та сприяє формуванню відповідальності за спільні досягнення. Сприятливий соціально-психологічний клімат у трудовому колективі є важливим чинником успішної роботи підприємства і задоволення працівників їхньою професійною діяльністю.

Метою повідомлення є висвітлення шляхів формування соціально-психологічного клімату в трудовому колективі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемі соціально-психологічного клімату присвячена низка наукових досліджень у різних країнах. Слід зазначити, що ні у вітчизняній, ні у зарубіжній літературі не існує універсального визначення поняття соціально-психологічного клімату, немає і повної єдності у термінології.

Одним із перших, до питання розкриття сутності терміну «психологічний клімат» звернувся Н. С. Мансуров. На його думку, психологічний клімат це емоційне забарвлення психологічних зв'язків членів виробничого колективу, що виникає на основі близькості, симпатії, збігу характерів, інтересів, схильностей [1]. Натомість, доктор філософських наук В. М. Шепель пропонує визначання соціально-психологічного клімату через виокремлення його трьохкомпонентної будови. До так званих «кліматичних зон» вчений відносить соціальний, моральний та психологічний клімат. При цьому, соціальний клімат визначається тим, наскільки членами колективу усвідомлені цілі і завдання суспільства, наскільки вони здатні дотримуватися всіх конституційних прав і обов'язків громадян країни. Моральний клімат пов'язаний із системою моральних цінностей, які панують у спільноті. І, нарешті, психологічний клімат це неофіційні відносини, які складаються між працівниками у виробничому колективі [2].

Психологічний клімат, який спостерігається у різних колективах, може різнитися за своїм змістом та спрямованістю. А отже, прийнято виокремлювати три основних види

ЗМІСТ**Частина 1.****ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ**

Андрюшина Світлана Взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'я як необхідна умова гендерного виховання дітей дошкільного віку	3
Волощук Вікторія Дидактична гра як засіб формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку	5
Волощук Вікторія Педагогічні умови формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичної гри	7
Гарбарчук Діана Підготовка дитини до навчання у школі як предмет наукового дослідження	10
Гвалдене Лариса Соціально-психологічний клімат у трудовому колективі.....	13
Горшковська Лілія Психологічні аспекти діяльності рекрутера ІТ сфери.....	15
Гузик Оксана, Широких Анастасія Організації корекційної роботи з дітьми із затримкою мовленнєвого розвитку	18
Дацюк Юлія Я-концепція підлітків патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільної освіти.....	21
Давидчук Олена Психологічні особливості врегулювання професійних конфліктів у діяльності психолога закладу дошкільної освіти.....	23
Дацюк Юлія Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільного віку	26
Дем'янюк Вікторія Організаційно-методичні засади психодіагностики особливостей формування емпатії у дітей молодшого шкільного віку	28
Дружиніна Інна Анатоліївна, Парчук Т. Сімейні цінності : сучасний погляд.....	31
Зіборов Людмила Корекція тривожності методами когнітивно-поведінкової терапії у родинах військовослужбовців	33
Ковалик Олександра Шляхи інтенсифікації англomовного освітнього простору в українській школі як вияв євроінтеграційних процесів.....	35
Копилова Олена Психологічний супровід відхилень нервово-психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку	38
Климчук Ілона Діагностичний аспект вивчення особливостей емоційної студентів у період кризи	39

Краля Катерина Вимірювання самоефективності дорослих українців	42
Лицюк Анастасія Особливості формування самооцінки в підлітковому віці	45
Малець Катерина, Широких Анастасія Застосування ігрових методів корекції мовлення дітей із фонетико-фенематичним недорозвинення мови.....	48
Машук Ольга, Широких Анастасія Економічні, екологічні та педагогічні аспекти національної самосвідомості та її формування	52
Мовчко Олег Неконструктивні аспекти копінг-стратегій у студентів в сучасних реаліях.....	54
Наумович Світлана Особливості само сприйняття жінок молодого віку у контексті використання соціальних мереж	57
Павловська Катерина Особливості комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку	59
Подляшук Олеся Діагностичні засади вивчення психологічних особливостей емоційного вигорання педагогів	62
Попко Олександр Чинники емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ.....	64
Савчук Валерія Поняття «Психологічне здоров'я особистості» у сучасному науковому осмисленні	66
Сербін О.В., Парашак С. Осмислення молоддю сучасності з позиції вічних цінностей у творі власного авторства «З партитури майдану».....	68
Степанський Ян, Безлюдна Валентина Молодіжні наративи у сфері інтимних стосунків	71
Тадєєв Гордій Психологічні особливості комунікативної культури фахівців торговельної сфери.....	73
Федяк Ольга Опанасюк Ірина Вплив стилю сімейного виховання на розвиток самооцінки підлітка	76
Шоцька Марина Арттерапія як метод гармонізації емоційного стану особистості	77

Частина 2.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)

Бондарчук Анна Фея та ворогуючі королівства	81
Демчинська Васирина Казка про інструменти душі	82
Дець Юлія Як лисичка Лідочка перемогла свій страх	83

Лавор Софія Казка про Сонячний Промінчик. Відкрий своє сяйво	84
Манзирєва Яна Історія двох сестер. Казка про Асертивність і Конформізм.....	85
Мельник Анастасія Віра в перемогу	86
Несенчук Аліни Безпека у серцях.....	87
Сірман Вікторія Казка про маленького хлопчика у великому світі	88
Тітарчук Вікторія Захоплюючий шлях до Дружби: Психокорекційна казка про подолання самотності	89